

Výstava predstavuje Jozefa Miloslava Hurbana ako subjekt i objekt divadelného života na Slovensku v priebehu dvoch storočí. V troch tematických celkoch – Hurban a divadlo, Hurbanovci, Hurban ako dramatický hrdina – znovu ožívajú známe slovenské inscenácie venované Jozefovi Miloslavovi Hurbanovi a odкрýva sa úloha národného dejateľa pri rozvoji slovenského ochotníckeho divadla a pôvodnej drámy. Celé storočie bola činnosť viacerých Hurbanovcov veľmi úzko spätá so slovenským divadlom – potomkovia Jozefa Miloslava Hurbana a Anny Jurkovičovej písali drámy, hrali v profesionálnom i ochotníckom divadle a zásadne formovali aj dnešnú podobu slovenského divadla. Projekt mimoriadneho kultúrno-spoločenského významu chápe Divadelný ústav ako príležitosť ukázať novú „divadelnú podobu“ Jozefa Miloslava Hurbana v kultúrno-spoločenských dejinách, no najmä v divadelných kontextoch a súvislostiach. Výstava má upozorniť na neznáme fakty, súvislosti a udalosti spojené s divadelnou a dramatickou činnosťou Jozefa Miloslava Hurbana a jeho potomkov vo viacerých generáciách. Rovnako reflexia národného hnutia v rokoch 1848/49 a jeho hlavných protagonistov je skôr výnimočná než pravidelná, preto ju výstava zaznamenáva prostredníctvom inscenácií zobrazujúcich osudy Hurbana a hurbanovcov – dobrovoľníkov.

JOZEF MILOSLAV HURBAN, HURBANOVCI A DIVADLO

Výstavu realizuje Divadelný ústav.
Projekt vznikol pri príležitosti osláv dvojstého výročia narodenia Jozefa Miloslava Hurbana.

Kurátorka výstavy: Juliana Beňová
Grafické riešenie výstavy: Ján Pálffy

Fotografie: Andrej Balco, Milo Fabian, Milan Liška, René Miko, Anton Šmotlák, Ľubo Vojtek; Archív Slovenskej evanjelickej a. v. cirkvi Stará Pazova, Divadelný ústav, Divadlo Jána Palárika v Trnave, Divadlo Jozefa Gregora Tajovského vo Zvolene, Slovenské národné divadlo.

Partneri výstavy: Divadlo Jána Palárika v Trnave, Divadlo Jozefa Gregora Tajovského vo Zvolene, obec Hlboké, obec Sobotište, Slovenské národné divadlo, Trnavský samosprávny kraj, Záhorské múzeum v Skalici.

DIVADELNÝ ÚSTAV

B R A T I S L A V A

THE THEATRE INSTITUTE

Divadelný ústav je štátnou príspevkovou organizáciou zriadenou Ministerstvom kultúry Slovenskej republiky

JOZEF MILOSLAV HURBAN,

předkové
čecny.
Miloslav Joz. Hurban
Dopisovatel a Dohladač knihovny
1837.

03

02

01

- 01 Bratislava – mesto, v ktorom strávil Jozef Miloslav Hurban desať rokov počas štúdia na evanjelickom lýceu.
- 02 Budova evanjelického lýcea na Konvetnej ulici v Bratislave, kde v rokoch 1830 – 1840 študoval Jozef Miloslav Hurban.
- 03 Podpis Jozefa Miloslava Hurbana pod dokumentmi Spoločnosti česko-slovenskej, v ktorej zastával funkciu dopisovateľa a „dohladača“ knižnice.
- 04 Rukopis hry *Drotář* (1838).
- 05 Rukopis hry *Olejkář aneb Poblouďení člověka* (1837).
- 06 Jozef Miloslav Hurban v zozname študentov lýcea.

Študenti prešporského evanjelického lýcea, členovia Spoločnosti česko-slovenskej sa usilovali upevňovať národné povedomie aj prostredníctvom pôvodnej tvorby v domácom jazyku. Čítanie literárnych prác a ich posudzovanie bolo jednou z hlavných náplní spolu. Riadnym členom Spoločnosti sa Hurban stal v školskom roku 1835/36. Na zasadnutiach pravidelne prednášal cudziu i vlastnú tvorbu, pričom okrem lyrických a prozaických prác tu predstavil aj vlastné dramatické texty.

Pravdepodobne ovplyvnený predstaveniami nemeckého divadla v Bratislave a tiež pod vplyvom chýrov o prvých ochotníckych aktivitách slovenských študentov, rozhodol sa podporiť domáce divadelné aktivity. Prostriedok, ktorý si mladý, v literárnej tvorbe ešte ne-skúsený autor zvolil, bol viac než odvážny. Pustil sa totiž do písania rozsiahlej drámy. Pred členmi Spoločnosti prečítal v marci 1838 trojdejstvovú trúchlohu *Olejkář aneb Poblouďení člověka*, ktorú napísal v roku 1837 v slovakizovanej češtine. Pôvodnú drámu neskôr upravil a v roku 1846 už v čerstvo kodifikovanej slovenčine vydal v almanachu *Nitra* ako historickú povesť *Olejkář*. V kruhu členov Spoločnosti čítal 20. októbra 1838 aj ďalšiu svoju hru, jednodejstvovú frašku *Drotář*. A hoci *Drotára* písal v zajatí rojčivých myšlienok o poslaní slovanstva a slovenského národa a hra vykazuje umelecké nedostatky i naivnosť, predsa len zostáva jednou z mála pôvodných slovenských dramatických prác romantickej spisby. Hurbanove dramatické prvotiny len potvrdzujú jeho charakterové vlastnosti – vytrvalosť, húževnatosť, usilovnosť, neústupčivosť i ctižiadostivosť, ktoré ho sprevádzali aj v literárnej tvorbe. Ved' v čase formovania slovenského ochotníckeho divadla, keď ochotníci nemali takmer žiadnu drámu v domácom jazyku, sa bez akýchkoľvek skúseností a predchádzajúcej prípravy pokúsil vytvoriť prvú slovenskú smutnohu. Drámu, ktorú štúrovci považovali za najkomplexnejší literárny druh, za najvyššiu formu umeleckého slovesného prejavu, za syntézu umenia. A hoci za ňu nezožal slová chvály ani literárne vavríny, nenechal sa odradiť a vzápätí sa pustil do písania veselohry.

04

06

05

DRAMATIK JOZEF MILOSLAV HURBAN

HURBANOVCI A DIVADLO

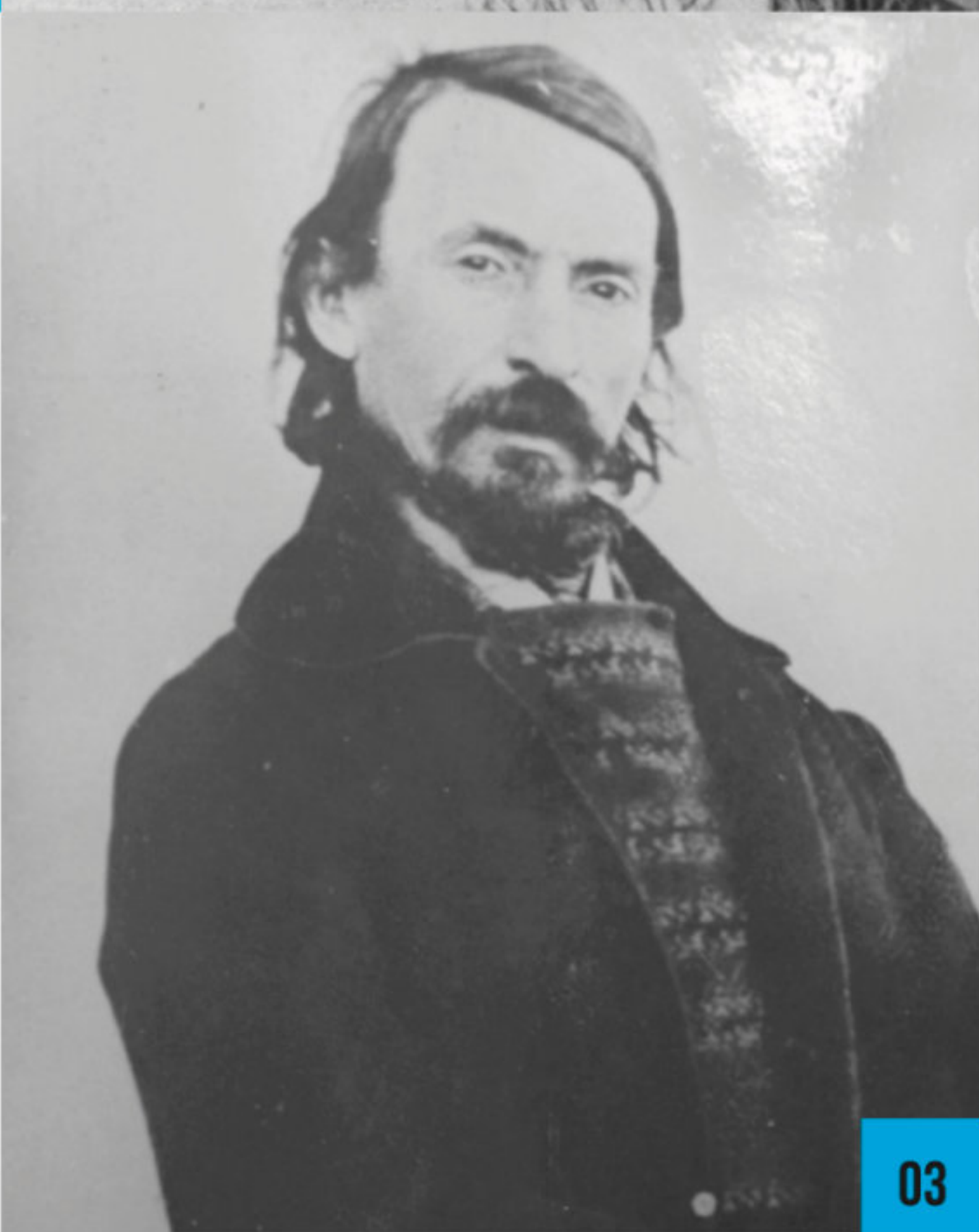
01

02

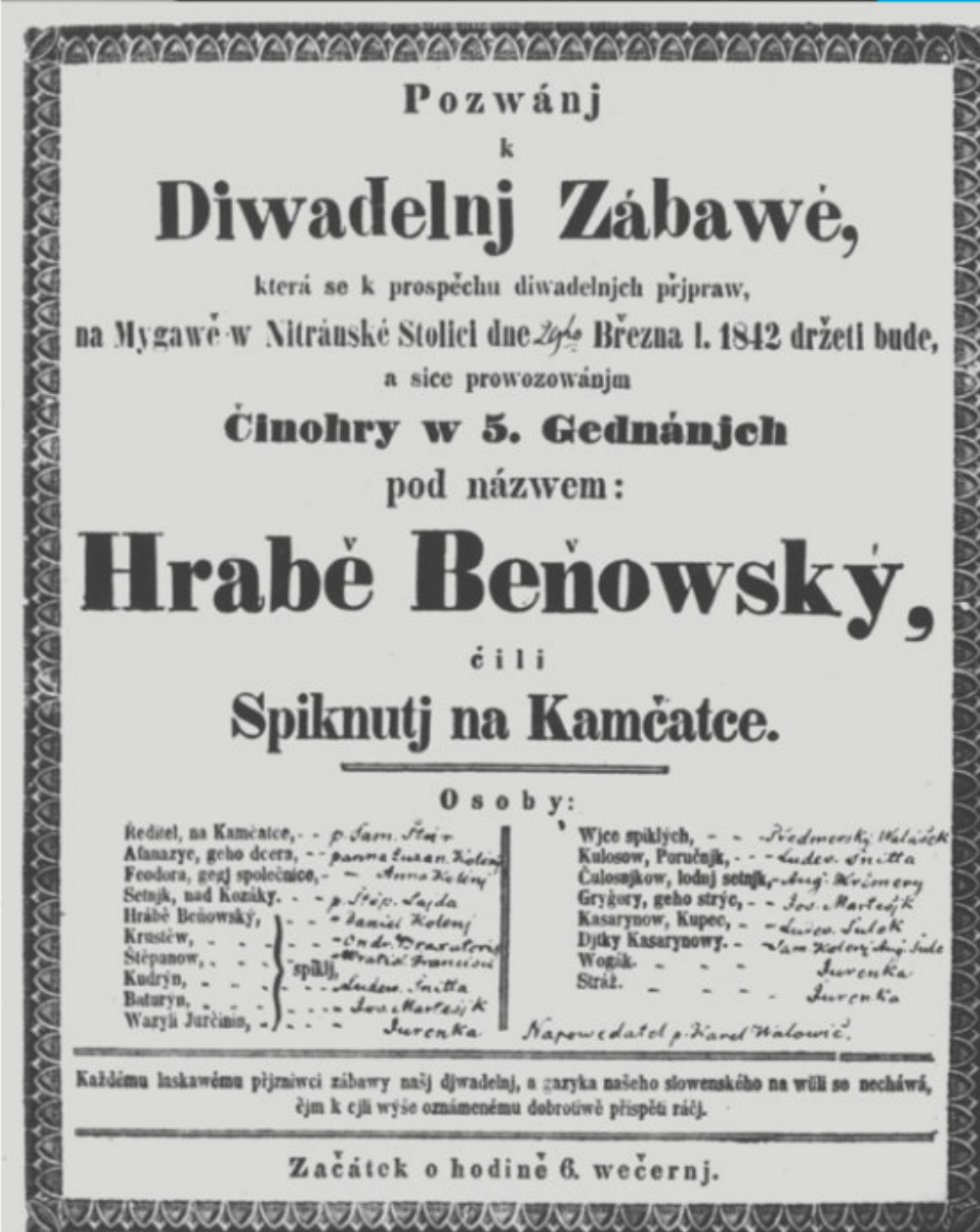
Dráma a divadlo lákali Hurbana aj po opustení školských lavíc. Od roku 1840 už ako kaplán v Brezovej horlivo rozvíja osvetovú činnosť, zakladá nedeľnú školu i spolok miernosti a neobíde ani divadelné aktivity, ktoré sa rodia v neďalekom Sobotišti. Tam učiteľ Samuel Jurkovič (1796 – 1873) spolu s prešporskými študentmi zakladá divadlo, ktoré podľa zápisov z dobovej kroniky dostalo názov Slovenské národné divadlo nitrianske. Prvá premiéra sa konala 5. augusta 1841 v Sobotišti, keď ochotníci uviedli frašku *Starý kočiš Petra III.* Rovnako ako štúrovská mládež aj Hurban považoval divadlo za jedinečný prostriedok, ktorým možno realizovať národný program a podporovať procesy rozvoja občianskej spoločnosti. V divadle už nevidí iba výchovný prostriedok, pridáva mu úlohu politickú a národnobuditeľskú a zároveň mu prisudzuje aj funkciu mravnej ustanovizne. Sobotištským divadelníkom pomáhal Hurban finančne aj ideovo – bol to práve on, ktorý mladých upozornil na hru *Starý kočiš Petra III.*, poskytol im rekvizity a zaplatil tlač pozvánok. O predstaveniach písal aj recenzie, ktoré uverejnil český časopis *Květy*. Jeho hodnotenia motivovali ochotníkov k ďalšej činnosti a zároveň boli prostriedkom rozširovania informácií o divadelných aktivitách na Slovensku. Spolupráca so sobotištskou mládežou sa Hurbanovi stala osudnou. Medzi ochotníkmi našiel okrem priateľov aj celoživotnú družku. Emancipovaná, rozhladená a vzdelaná národovkyňa Anna Jurkovičová učarovala Hurbanovi natoľko, že si ju napokon 7. októbra 1845 odviezol k oltáru.

SLOVENSKÉ NÁRODNÉ DIVADLO NITRIANSKE

03

- 01 Hostinec mešťana Antala Hrebička v Sobotišti, kde sa 5. augusta 1841 konalo prvé predstavenie Slovenského národného divadla nitrianskeho.
- 02 Súčasná podoba kaštieľa v Sobotišti, v ktorom ochotníci zahrali v roku 1842 hru *Nevoľníci alebo Izidor a Olga*.
- 03 Samuel Jurkovič (1796 – 1873) – učiteľ a notár, zakladateľ Slovenského národného divadla nitrianskeho; otec Anny Jurkovičovej, svokor Jozefa Miloslava Hurbana.
- 04 Prvá tlačенá pozvánka na „divadelnú zábavu“ na Myjavě, na predstavenie *Gróf Beňovský alebo Sprisahanie na Kamčatke*, ktoré sa konalo 29. marca 1842. Celý náklad na tlač pozvánok zaplatil Jozef Miloslav Hurban.
- 05 Anna Jurkovičová (1824 – 1905) v kostýme Olgy v tragédii *Nevoľníci alebo Izidor a Olga*. Hru uviedli 4. júla 1842 v priestoroch kaštieľa barónky Pöckovej v Sobotišti, s ohromným úspechom.

04

05

JOZEF MILOSLAV HURBAN,

01

- 01
- Anna Jurkovičová a Jozef Miloslav Hurban s deťmi, okolo roku 1857. (zľava) Dcéry Želmíra a Božena, synovia Svetozár a Vladimír. V čase revolúcie mali Hurbanovci už syna Svetozára a dcéra Božena sa im narodila 22. septembra 1848, teda v deň víťaznej bitky dobrovoľníkov na Brezovej.
- 02
- Pamätná tabuľa umiestnená na dome organára Martina Šáška v Brezovej, kde 25. apríla 1848 prebiehala divadelná zábava. Autorom pamätnej tabule je architekt Dušan Jurkovič.
- 03
- Brezová pod Bradlom – v mestečku sa 28. apríla 1848 konalo veľké ľudové zhromaždenie, počas ktorého došlo k prečítaniu a schváleniu *Žiadostí slovenského národa v stolici Nitrianskej*.
- 04
- Evanjelický kostol v Brezovej, v ktorom v rokoch 1840 – 1843 pôsobil Jozef Miloslav Hurban ako kaplán.
- 05
- Podoba Jozefa Miloslava Hurbana v čase revolučných vystúpení v rokoch 1848/49.

05

02

03

Aktivizujúcu silu divadla využil Hurban v rušných jarných týždňoch roku 1848. Po veľkonočných sviatkoch systematicky pripravoval vystúpenia v prospech slovenskej veci a prvú agitačnú príležitosť našiel v divadelnej zábave na Brezovej, ohlásenej na 25. apríla 1848, na ktorú bolo pozvaných množstvo hostí z blízkeho i ďalekého okolia. Ohotníci tu uviedli hru *Starý kompan alebo Pätnásťročný kandidát*. Počas polnočnej prestávky Hurban vystúpil na javisko a prihovoril sa obecnstvu. Hovoril o cene slobody, o povinnostiach a úlohách slovenského národa a o potrebe iniciovať zhromaždenie na Brezovej s cieľom porady vo veci žiadostí slovenského národa. Na Hurbano-
vom návrhu sa prítomní jednohlasne zhodli a priamo z pódia zvolali na piatok, 28. apríla 1848 na Brezovú celonárodné zhromaždenie okolitých obcí. Prejavmi a recitáciami sa k Hurbanovi pripojili aj ďalší prítomní. Divadlo sa zmenilo na politickú tribúnu, čím svoju národnobuditeľskú misiu v myjavsko-brezovskom kraji splnilo. Výsledkom „divadelného“ stretnutia bolo ľudové zhromaždenie, na ktorom Hurban predniesol *Žiadosti slovenského národa v stolici Nitrianskej*. Vo využívaní divadla pre „politické“ ciele a aktivity pokračoval Hurban aj po revolúcii. V hlave nosil myšlienku vzniku národného divadla, ktorú často predstavoval aj na stránkach *Slovenských pohľadov*, kde na túto tému publikoval oslavné správy a ako príklad uvádzal vznik chorvátskeho národného divadla. V divadle videl Hurban prostriedok, ktorý mal slúžiť národnej veci, v zmysle vzdelanostnej a kultúrnej mobilizácie obyvateľstva.

04

REVOLUČNÝ ROK 1848 A SLOVENSKÉ DIVADLO

HURBANOVCI A DIVADLO

Kňazské a rodinné povinnosti už nedovoľujú Hurbanovi venovať sa divadlu organizačne. Naďalej však sleduje jeho vývoj a často cestuje po okolí na divadelné zábavy. Názory na divadlo publikoval v *Orlovi tatranskom* a tiež vo vlastných *Slovenských pohľadoch*, ktoré redigoval v Hlbokom a vychádzali v Skalici. A práve na stránkach periodika venovaného vede, umeniu a literatúre propagoval aj myšlienku založenia národného divadla, zdôrazňujúc, že divadlo je „najspusobnejší orgán, ktorým sa život do žíl spoločenského života nalieva“. Mimoriadny význam pre slovenské divadelníctvo má Hurbanova kritika inscenácie *Kocúrkovo*, ktorú v roku 1846 pripravili ochotníci v Modre. Na stránkach *Orla tatranského* uverejnil Hurban podrobnú analýzu inscenácie, pričom nezaprel v sebe literáta, kňaza a národného buditeľa. Jeho prínos spočíva najmä v komparácii domácich a cudzích zdrojov, v hľadaní analógie s inými textami a tiež v hĺbkovom rozbere hereckých výkonov a v opise kostýmovej zložky. Aktivity na poli divadelnom dopĺňala aj Hurbanova účasť v porotách dramatických súbehov, ktoré takmer každoročne vyhlasovala Matica slovenská. A hoci Hurban nezastával v Matici slovenskej vedúcu pozíciu, predsa len patril k najaktívnejším členom jej výboru. Aj vďaka jeho literárnej tvorbe a predchádzajúcej recenznej činnosti bol menovaný za porotcu matičného súbehu. Hry zaslané do matičnej dramatickej súťaže hodnotil Hurban ako člen poroty dvakrát – v roku 1863 a v roku 1864.

- 01

Jozef Miloslav Hurban (19. 3. 1817, Beckov – 21. 2. 1888, Hlboké)

Literárny časopis *Slovenské pohľady* na vede, umení a literatúru vydával Hurban od roku 1846 v štúrovej slovenčine a bol tlačенý v škarniclovej tlačiarňi v Skalici.

Fara v Hlbokom – miesto dôležitých národných stretnutí; Hurban tu s rodinou žil a pracoval 45 rokov.

O inscenácii *Gróf Beňovský čiže Sprisahanie na Kamátke*, ktorú sobotíškiskí ochotníci uviedli 29. marca 1842 na Myjave, referoval Hurban v prílohe časopisu *Květy – Noviny z oboru literatury, umění a věd* v rubrike *Myšlénky a zprávy ze Slovenska o Slovensku* (1. VI. 1842, r. 9, č. 11, s. 43 – 44).

Vydavateľom a hlavným redaktorem *Slovenských pohľadov* bol Jozef Miloslav Hurban. Na stránkach časopisu uverejňoval množstvo ohaslov, výziev a článkov venovaných problematike oživenia, rozvoja a rozkvetu slovenského divadla.

Pod skratkou „Z.“ uverejnil Hurban v literárnej prílohe *Národných novín*, v *Orlovi tatranskom*, recenziu na inscenáciu *Kocúrkovo* (19. 7. 1846, r. 1, č. 33, s. 261 – 262).

Prvá budova Matice slovenskej v Martine.

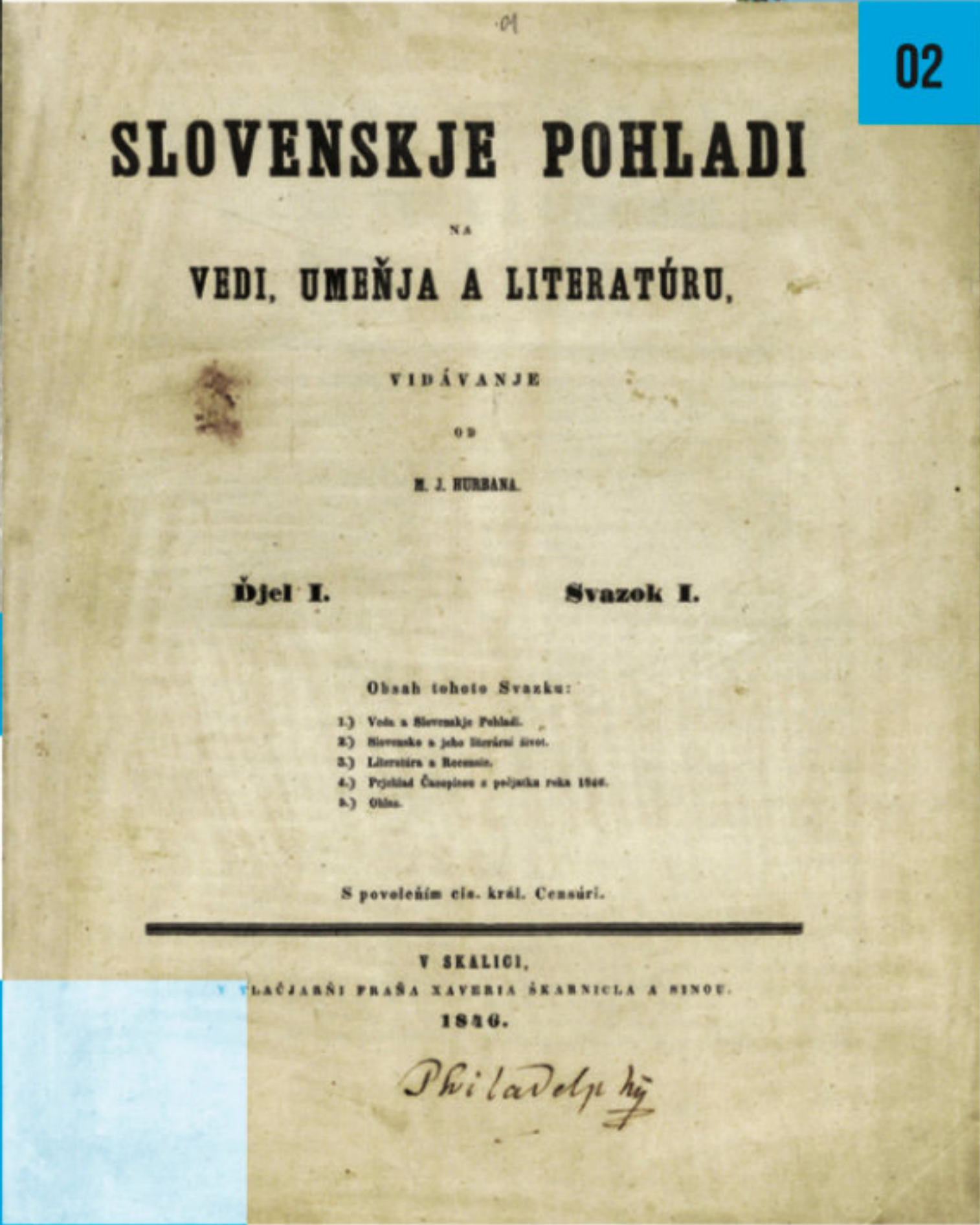
Slovenská zábava. v Modre.

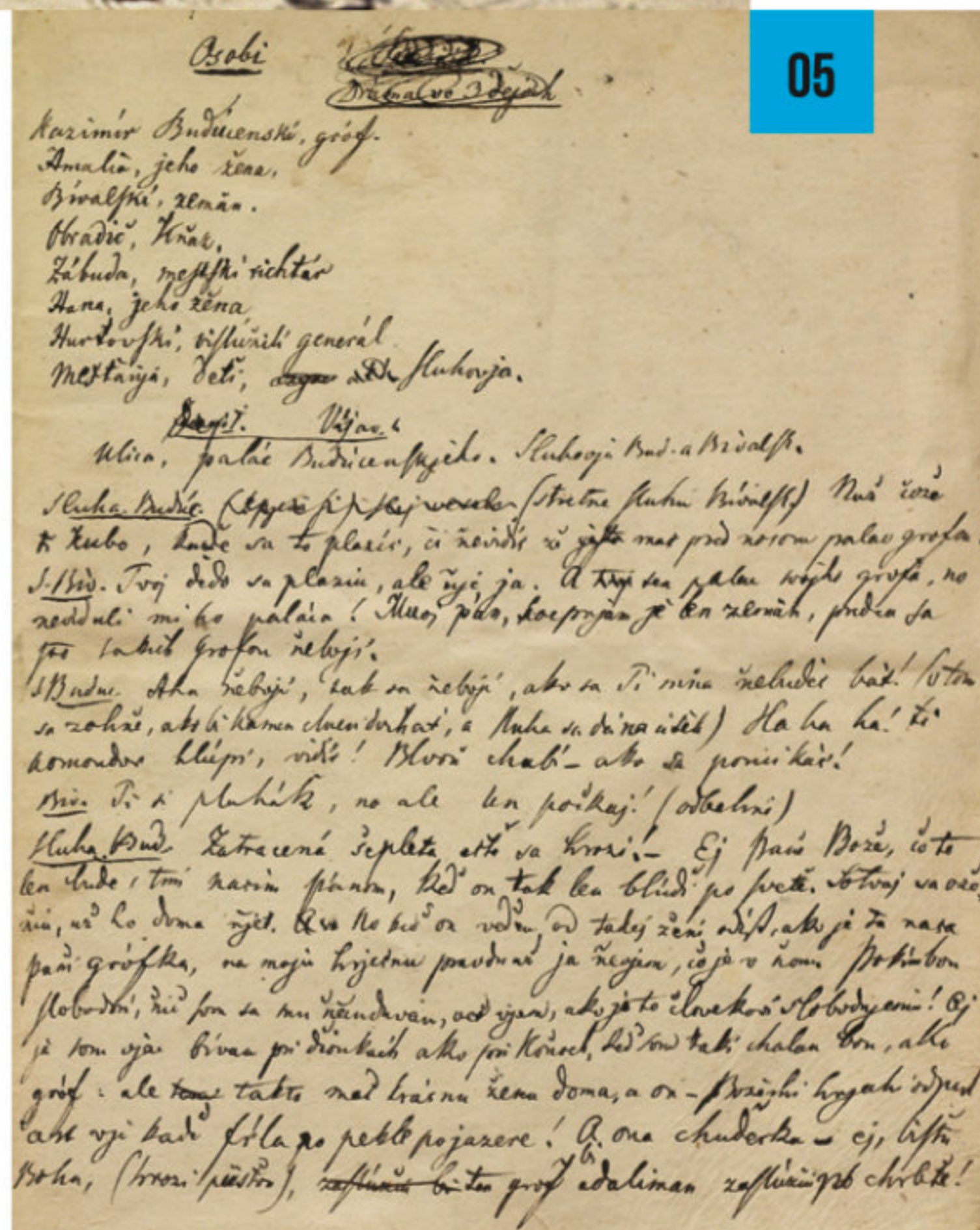
Napospol sa hovorjeva o Modrauooh a najme o tu-najších Slovákoch, že žijúce každí len sám pre seba, sú nespoločenski, ktorú chibu im už i naše novini len neďa-vno na oči vihodili. Vec možná, že z čtastki toto obvin-ovanja aj zasluhujeme; ale nás predca 1. lipna večer naši tunajší slovenskí mládenci a slovenskej panní, v dosi boj-nom počte k spoločenskej zábave shromaždžili. Mali sme zábavu, aká v Modre, ako som počuv ešte len raz bola, ale to už tak dávno, že to už vraj temer ani ňje je prava.

— Hrala zpomenutá mládež slovenskuo divadlo a roz-veselila nás najpodarenejším, ako sa mi zdá, nášho vibor-njeho komika kusom: „Jen abychom v hanbė nezůstali“, rozumie sa od hercou do nášho slovenskĕho nářečja pre-

JOZEF MILOSLAV HURBAN,

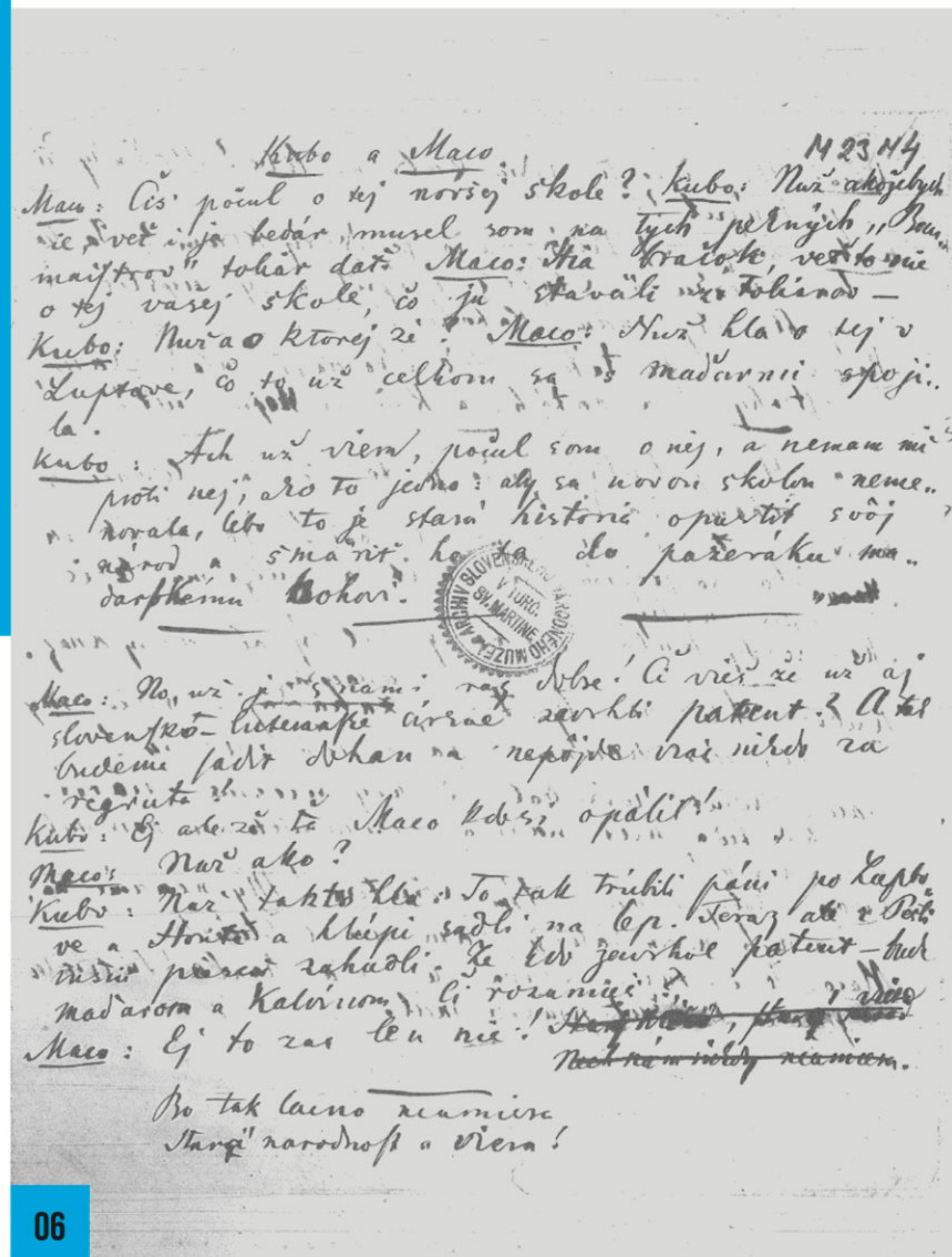
svedci. Divadlo bolo po troch rokoch a teraz krem obýčajných, môžeme ríci o zúfania naplnené, čo najnáš našim milým, prespolným až od Prešporku, Skalice, Myjavy, Trenčína, Nitry a Nových-Zámok prišlým hosťom dokovať môžeme, a týmto bratsky dakujeme, keď zarovnejaj ochotníkom našim hodným a dobrým srodeným vďaka a uznasť našu týmto vyslovujeme. Hudba Beznámková hrála výborne nasledujúce národné kusy, ako „kde domov môj“, „Nitra má Nitru“, „Marina Quadrilla“, „Dudy“, „Travnice“ a Hej Slovinci atd. — Celý príjem z divadla obnášal 244 zl. 65 kr., výdavok ale (vrátane týchto 15 zl. pre najvyššie Lazareti darovaných) 147 zl. 79 kr. tak že pre spolok čtenársky na tento rok už účinkovať majúci prípadlo 96 zl. 86 kr., a základna jeho už blízko na 220 zl. narastla. Konečne, aj niektoré šaty do garderoby začkúpili sa. Ľud venkovský (hospodársky) v peknom počte súčasnil sa na divadle tomto.

Po divadle nasledovala rezka, nenucena mnoho-
četne navšteviena tanečná zábava, akaj na Slovensku ne-
vymajajce ani Martin) este nikdy nevidel som. Na ne-
sa pánu pôvodcovi "Drotára" od dôstojného pána (šaršar)
Dr. Hurbana (ktorý nás už po druhý raz aj prítomnosti)
druhej drahej panej a telej rodičuj pocitl bol) iskrenna
zdravica vynesla a mince odoslavenca aj hor na plecica
vyzdvihnutým bol. Ako čistý výnos zábavy vypadlo 18
zl. r. č. ktoré sa na noviny slovenské v kaviarni, "Zách"
už celý rok, ba vswe, vdržňavane obrála.

Podotkynám ešte, že „Sláva Bohu“ dosiaľ ani zá-
lavy ani divadla našo najmenšou výtržnosťou narušenie
nebolý, a že po novom roku ak nie „Beseda“ tak iste
zas divadlo a zábava vydržiavai sa bude. Zpomene-
mú medzi hosťami našimi, i páni: slúžny, Tormaj a farár-
Pifko prítomní boli, a myslím dobre zabavili sa s nami.
„Svorne, svorne, bratia milí po Slávi slávili!“
Čiže, že dňa 24. februára, po príchode slávnosti, istých

- 01 Hurbanovci – Jozef Miloslav Hurban s príbuznými na výstave výšiviek v Martine v auguste 1887; (zlava hore) syn Vladimír, nevesta Augusta, syn Bohuslav, syn Konštantín a syn Svetozár; (zlava dole) vnučka Olga, Anna Jurkovičová Hurbanová, vnučka Viera, Jozef Miloslav Hurban, nevesta Ida, vnuk Vladimír Ladislav.
- 02 O prítomnosti Hurbana v hľadisku trnavského divadla informovali aj *Pešťbudínske vedomosti* (6. X. 1869). Uverejnili správu, že Hurban bol 27. septembra 1869 na predstavení hry Jána Palárika *Drotdr*.
- 03 Trnava – v trnavskom Mestskom divadle sledoval Hurban produkciu trnavských ochotníkov.
- 04 Vendelín Bohukút Kutlík (1834 – 1904) – advokát, publicista, tajomník župana Jána Franciscicha; za necelé tri roky (1869 – 1871) uviedol v Trnave dvanásť predstavení v slovenčine, medzi nimi všetky tri Palárikove veselohry.
- 05 Rukopis označený titulom *Svätá bolesť, povídka z časů nových* od J. M. Hurbana, v ktorom sa nachádza fragment Hurbanovej hry bez názvu.
- 06 Rukopis Hurbanovho dramatického dialógu *Kubo a Maco* uložený v Literárnom archíve SNK.

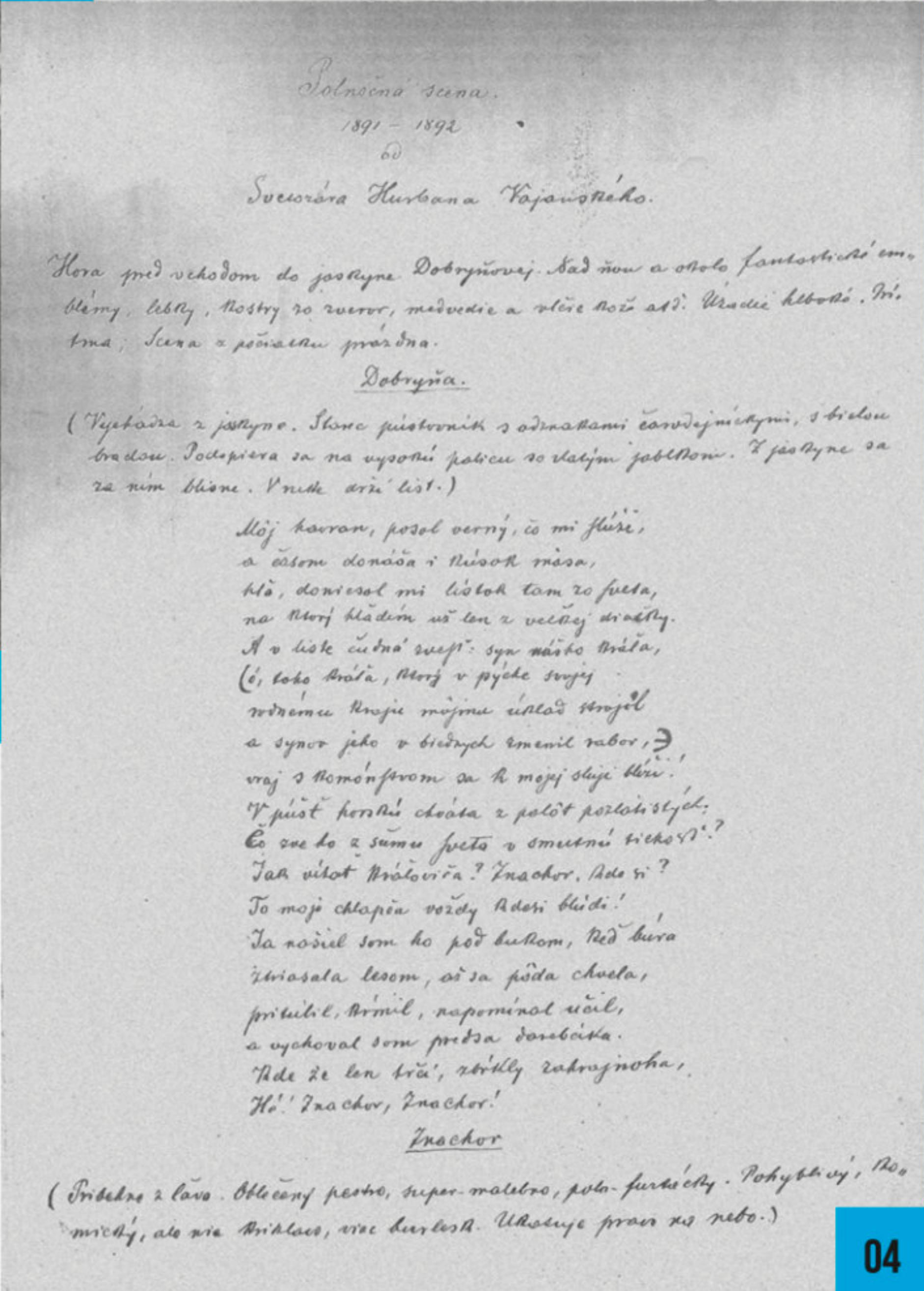

HURBANOVE CESTY DIVADLOM

HURBANOVCI A DIVADLO

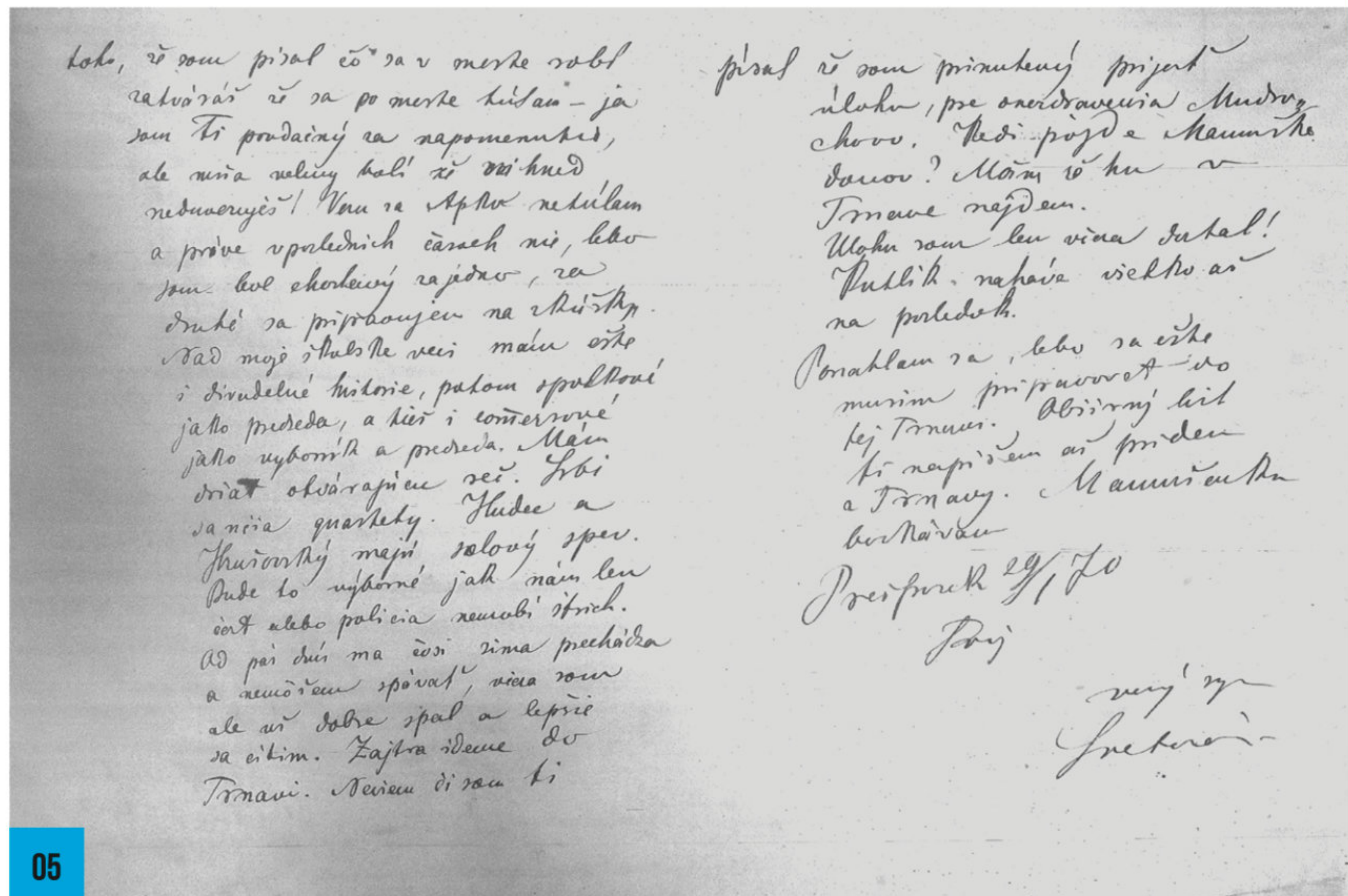

- 01 Svetozár Hurban Vajanský (1847 – 1916) – spisovateľ, publicista, literárny kritik a politik.
- 02 Svadobná fotografia – s Idou Dobrovitsovou sa Svetozár Miloslav Hurban oženil 4. mája 1875.
- 03 Na javisku trnavského Mestského divadla začínal Svetozár Miloslav Hurban ako herec. Jeho herecké kreácie boli u obecnstva veľmi obľúbené.
- 04 Svetozár Hurban Vajanský sa aktívne podieľal aj na činnosti Slovenského spevokolu – demokratického spolku martinských ochotníkov. Pre tradičné silvestrovské večierky napísal niekoľko dramatických textov nazvaných *Polnočná scéna*.
- 05 List Svetozára Miloslava Hurbana otcovi Jozefovi Miloslavovi Hurbanovi z januára 1870, v ktorom píše o povinnosti urobiť herecký „záškok“ v ochotníckom divadle v Trnave.

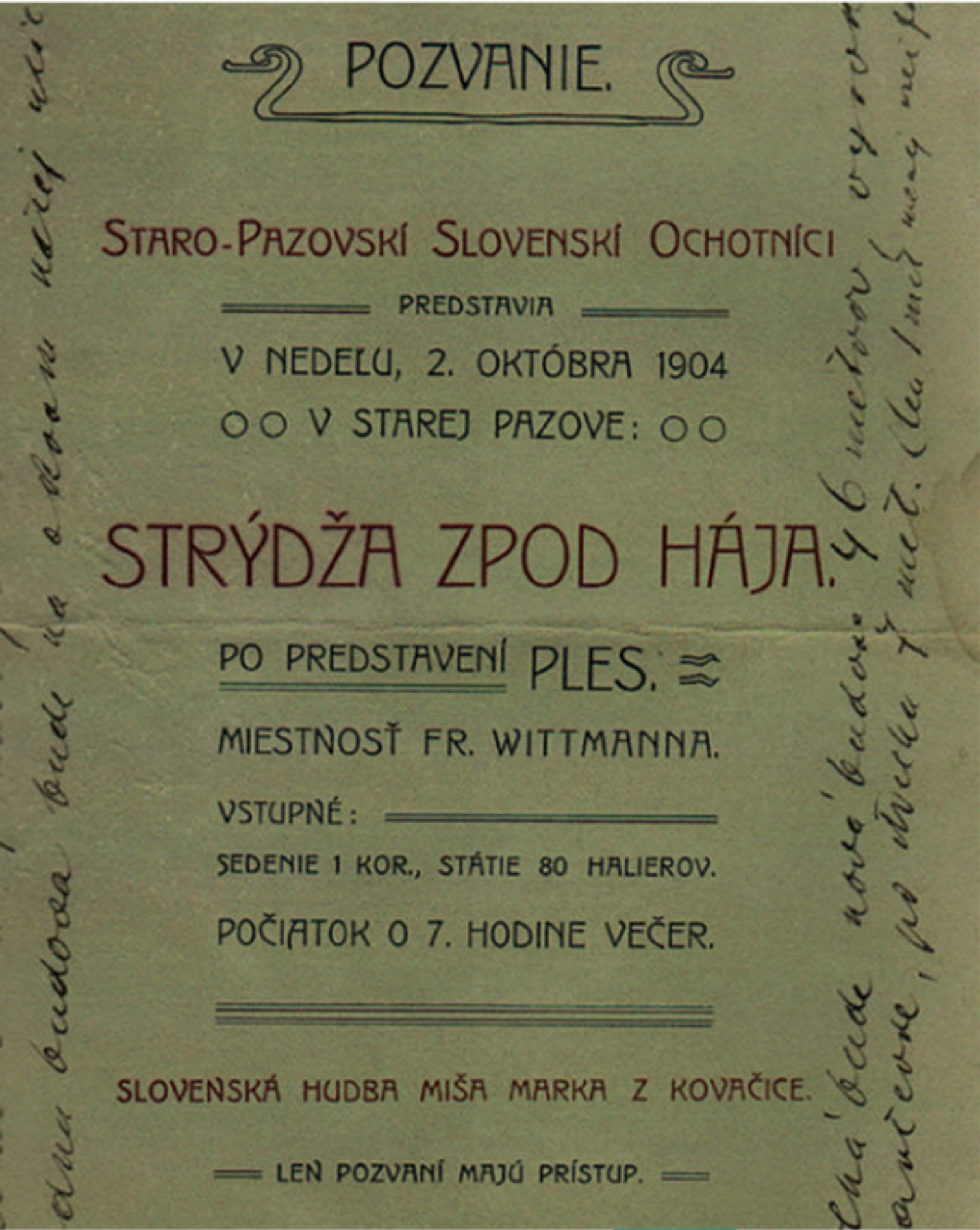
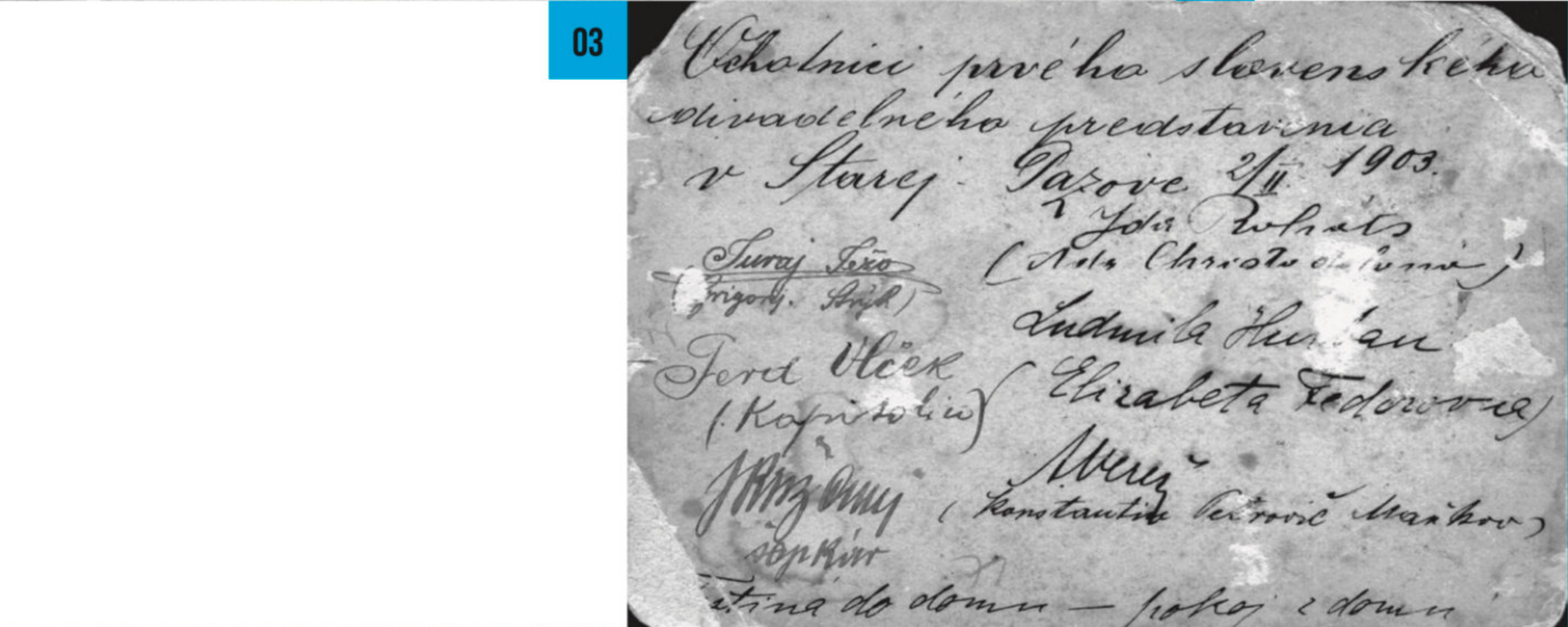
Najstarší syn Jozefa Miloslava Hurbana a jeho manželky Anny Jurkovičovej Svetozár Miloslav Hurban (známy ako Svetozár Hurban Vajanský), kráčal v šľapajach národne činných a pokrokových rodičov. Po absolvovaní gymnázia v Banskej Bystrici pokračoval v štúdiách práva v Bratislave. Ako koncipient pracoval v Trnave, Budapešti, vo Viedni i v Skalici. Advokátske povolanie však čoskoro opustil a zameral sa na publicistiku a literárnu tvorbu. Bol redaktorom i šéfredaktorom *Národných novín* a spolu s Jozefom Škul-tétym obnovili vydávanie časopisu *Slovenské pohľady*, okolo ktorého sústredili kultúrny a literárny život vtedajšieho Slovenska. Po celý život sa intenzívne venoval publicistickej a politickej činnosti. Spoločnosť ho vnímala ako popredného predstaviteľa slovenskej kultúry a ideologického vodcu konzervatívnej línie slovenského národného života.

Po otcovi zdedil literárny a organizačný, po matke herecký talent. Divadlu sa venoval ešte ako študent bratislavskej právnickej akadémie, keď sa zapojil do činnosti študentského spolku Naprej. Jeho členovia hrávali v Trnave v divadelných predstaveniach, ktoré organizovali manželia Kutlíkovci. U advokáta Vendelína Bohboja Kutlíka vykonával Vajanský koncipientskú prax a zároveň veľmi úspešne vystupoval vo viacerých slovenských predstaveniach. Vajanský neskôr spoznal niektoré popredné divadlá v Európe a ako redaktor *Národných novín* uverejňoval krátky správy o predstaveniach v Martine, redakčne upravoval príspevky o divadle a dráme a kriticky hodnotil texty súdobých dramatikov. Aktívne sa zapájal aj do činnosti martinského Slovenského spevokolu.

SVETOZÁR
MILOSLAV HURBAN
16. 1. 1847, HLBOKÉ – 17. 8. 1916, MARTIN

JOZEF MILOSLAV HURBAN,

- 01 Vladimír Hurban s rodinou – (zľava) manželka Augusta Hurbanová (rodená Štúrová, neter Ludovíta Štúra), dcéra Ludmila a syn Vladimír Konštantín, Vladimír Hurban.
- 02 Stará Pazova v srbskej Vojvodine – miesto, kde od roku 1875 ako evanjelický farár pôsobil Vladimír Hurban.
- 03 Podpisy aktérov prvého slovenského predstavenia v Starej Pazove *Testiná do domu, spokojnosť z domu* uvedeného 2. februára 1903.
- 04 Pozvánka na divadelné predstavenie staropazovských ochotníkov, ktoré organizovali Hurbanovci.
- 05 Herecký súbor prvého pazovského predstavenia *Testiná do domu, spokojnosť z domu* (1903), ktoré režíroval Vladimír Hurban a úlohu Elizabety Fedorovny stvárnila jeho dcéra Ludmila. Herci sa fotografovali na schodoch evanjelickej fary v Starej Pazove.

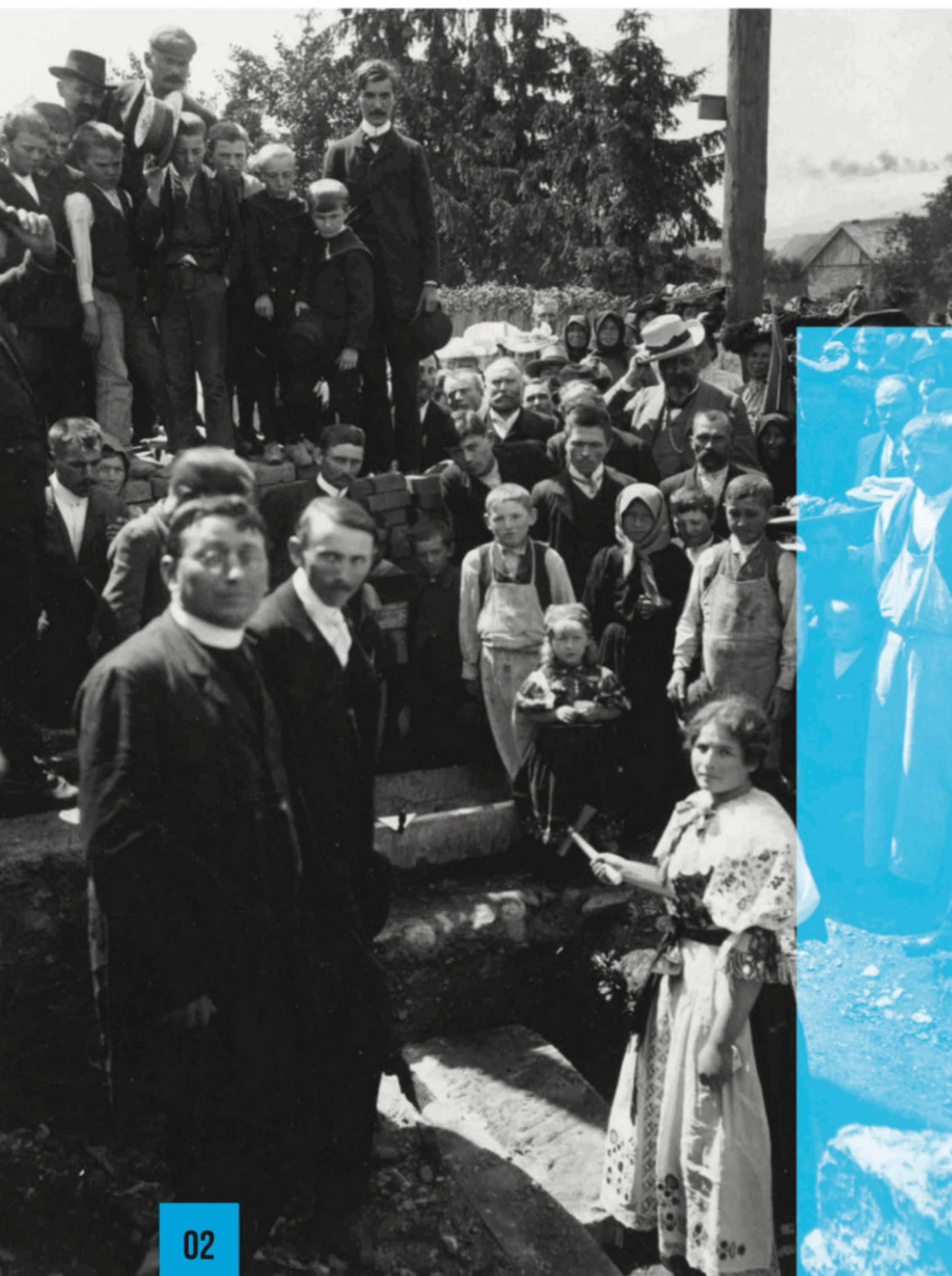
Druhorodený syn Jozefa Miloslava Hurbana a Anny Jurkovičovej, o tri roky mladší od brata Svetozára, dostal meno Vladimír. Bol žiakom prvého slovenského gymnázia v Revúcej a teológiu ukončil v nemeckom Rostocku. Ako kaplán pracoval po boku otca v Hlbokom, neskôr odišiel medzi Slovákov do Starej Pazovy v Srbsku. Za staropazovského farára bol inštalovaný v roku 1875 za prítomnosti otca, matky i súrodencov. Vďaka pracovitosti, intelektovým schopnostiam a kultúrnej zrelosti si získal srdcia i úctu obyvateľov mestečka. Počas jeho úradovania cirkevný zbor duchovne i materiálne zosilnel. Neustále bojoval za práva domácich evanjelikov, písal články, petície, komentáre, ktoré v roku 1906 vyšli v chorvátčine pod názvom *Evanjelici v Chorvátsku*. Pravidelne prispieval do *Národných novín*, *Cirkevných listov*, *Pešťbudínskych vedomostí* či do časopisu *Černokňažník*. Je autorom cestopisu *Výlet do poľských Tatier* (1904).

Podporoval hospodársky, komunálny i kultúrny rozvoj mestečka Stará Pazova, založil v ňom Slovenskú pospolitú čítareň a Slovenskú evanjelickú vzájomnú pomocnicu. Rovnako ako jeho rodičia aj on si uvedomoval silu divadelného umenia, a preto aktívne sledoval prácu Srbského národného divadla v Novom Sade, až sa v roku 1884 stal členom jeho organizačného výboru. Divadlo založil aj v Starej Pazove, kde pod jeho vedením 2. februára 1903 uviedli veselohru *Testiná do domu, spokojnosť z domu*, pričom išlo o vôbec prvé slovenské predstavenie pazovských ochotníkov.

VLADIMÍR HURBAN

5. 5. 1850, BREZOVÁ – 12. 2. 1914, STARÁ PAZOVA

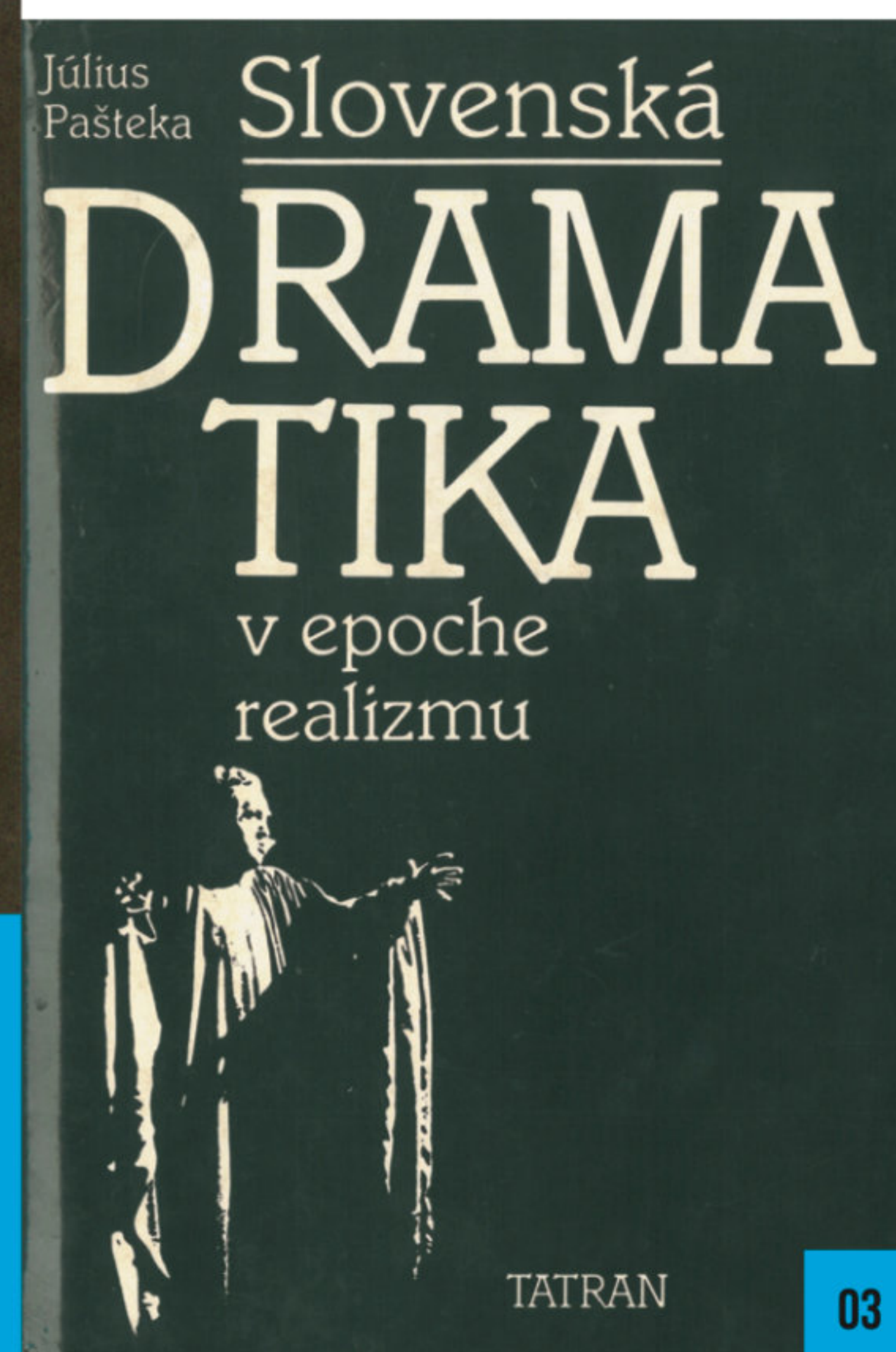
HURBANOVCI A DIVADLO

02

01

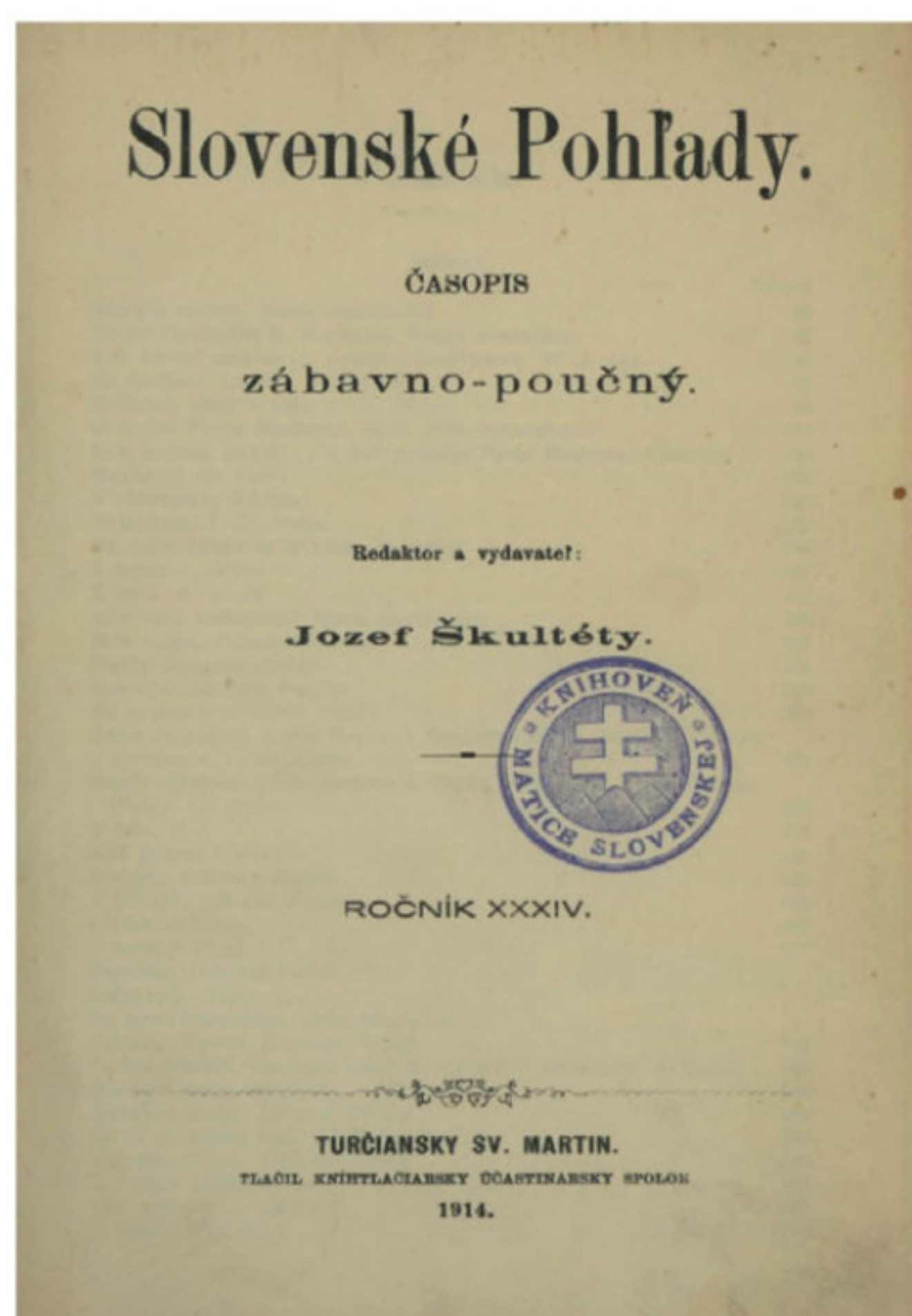

03

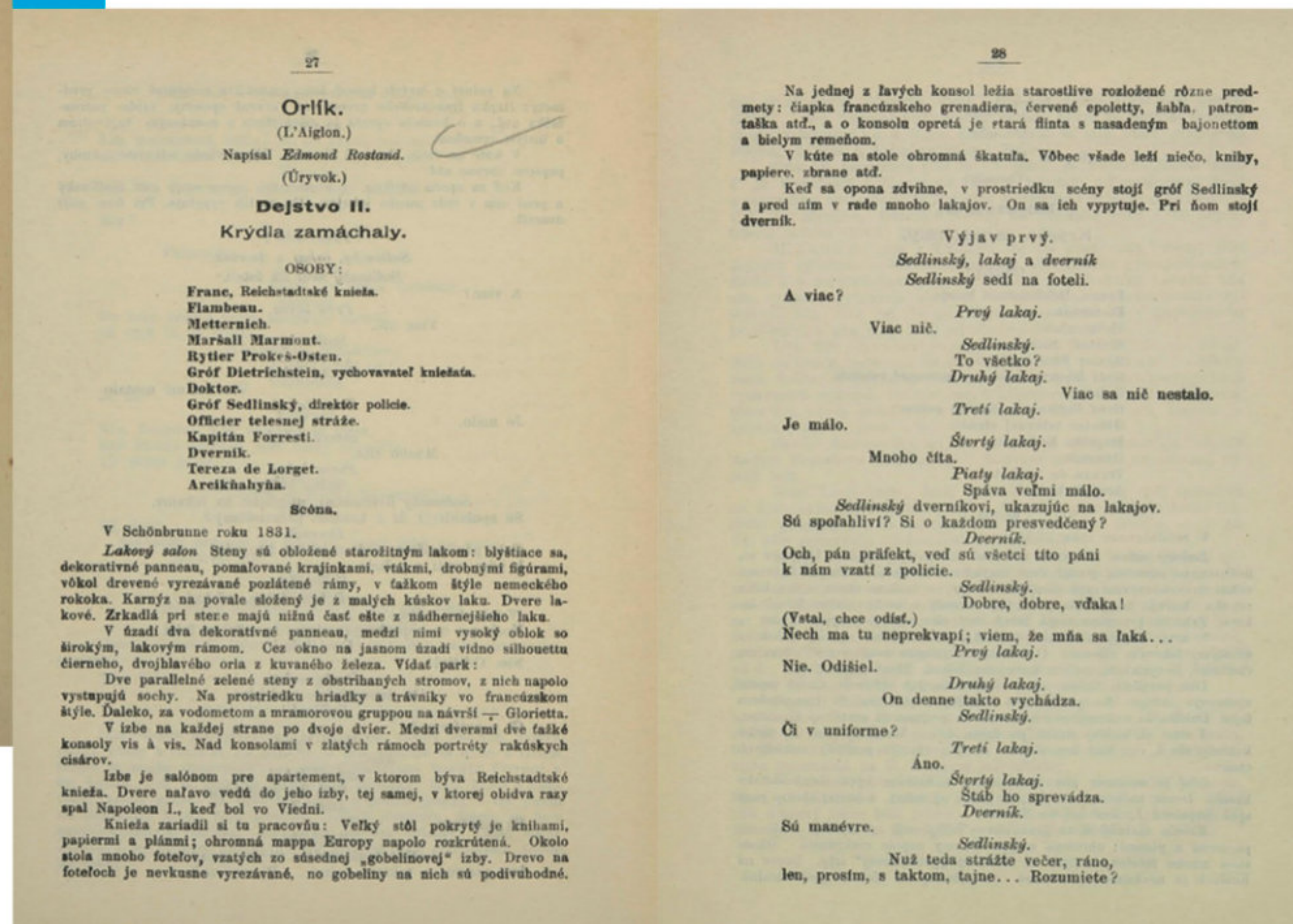
Syna Svetozára Hurbana Vajanského a Idy Dobrovitsovej poznali slovenské kultúrne dejiny ako Vladimíra Hurbana Svetožarova. Najstarší vnuk Jozefa Miloslava Hurbana si do pseudonymu pridal otcovo meno, aby sa odlíšil od mladšieho bratranca Vladimíra, tiež literáta, dramatika. Po štúdiách techniky vo Viedni a v Brne pôsobil ako novinár, neskôr bol učiteľom maďarského jazyka v ruskom generálnom štábe vo Varšave. Po vypuknutí prvej svetovej vojny nastúpil ako dobrovoľník do ruskej armády a v roku 1917 vstúpil do česko-slovenských légii. V októbri 1918 bol v hodnosti plukovníka prideľovaný k veľvyslanectvu ČSR v USA ako vojenský atašé a poradca prezidenta Tomáša Garriqua Masaryka a organizačne pomáhal pri prevoze legionárov do Európy. Od roku 1924 sa vydáva na dráhu diplomata – ako vyslanec ČSR pôsobí v Egypte, vo Švédsku, v Nórsku a v Litve. Vrchol jeho diplomatickej kariéry predstavuje desaťročné pôsobenie vo Washingtone od roku 1936, kde ho považovali za jedného z najlepších diplomatov cudzích štátov akreditovaných v USA.

Už od študentských čias bol Vladimír Ladislav Hurban literárne činný. Písal básne, prózy, cestopisy a prekladal svetovú drámu. V lyrickej tvorbe sa zjavne odklonil od poetiky svojho otca a smeruje k emocionálnemu lyrizmu domácej moderny. Medzi modernistov slovenskej literatúry sa zaradil aj ako dramatik. Pod názvom *Vianoce* publikoval v roku 1908 pozoruhodnú symbolistickú hru. Za touto komornou „drámou duší“ cítiť zjavné literárne inšpirácie severskej literatúry. Ako modernista dokázal tlmočiť životné pocity svojej generácie, najmä subjektivismus a individualizmus, čím presvedčivo rezonoval s modernými európskymi prúdmi. Je autorom novely *Búrka* (1914), memoárovej štúdie *Pút' do Aulestadu* (1932) a zostavovateľom komentovanej publikácie *Černovský proces* (1908).

- 01 Vladimír Ladislav Hurban (1883 – 1949) – plukovník, politik, diplomat, literát, prekladateľ.
- 02 Vladimír Ladislav Hurban počas slávnosti kladenia základného kameňa prvej budovy Slovenského národného múzea v Martine v roku 1906. Na fotografii druhý zľava.
- 03 V publikácii *Slovenská dramatika v epoche realizmu* podáva literárny vedec a teatroológ Július Pašteka podrobnú analýzu Hurbanovej modernistickej drámy *Vianoce*.
- 04 Drámu Edmonda Rostanda *Orlík* preložil Vladimír Ladislav Hurban. Uverejnená bola v časopise *Slovenské pohľady* (1914).

04

**VLADIMÍR
LADISLAV HURBAN**
4. 4. 1883, TURČIANSKY SV. MARTÍN –
26. 10. 1949, PRAHA

JOZEF MILOSLAV HURBAN,